

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЛОГІСТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ УКРАЇНИ

Рижова В.Ю. Аналіз сучасного стану логістичної ефективності України.

Воєнні дії суттєво впливають на всі аспекти логістичного ланцюга, включаючи транспорт, зберігання, переробку та експорт продукції. Зазначено, що вітчизняний агропромисловий комплекс не тільки задовольняє внутрішні потреби країни, а й експортує сільгосппродукцію за кордон. Логістика відіграє ключову роль в експортних операціях, і саме через ефективне управління логістичними процесами підприємства можуть досягти кращих результатів у зовнішньоекономічній діяльності. Хоча обсяги перевезень залишилися значно нижчими від довоєнного рівня, позитивна динаміка показників зберігається. Проаналізовано товарну структуру експорту аграрної продукції та показники вантажоперевезень. Розглянуто значення індексу ефективності логістики та зазначено, що спостерігається істотне погіршення зазначеного показника для країни. Виокремлено основні проблеми логістики, які створюють серйозні виклики для бізнесу та економіки країни. Доведено, що відновлення логістичної інфраструктури є одним із ключових напрямів для забезпечення конкурентоспроможності України на глобальному ринку.

Ключові слова: логістика, сільськогосподарська продукція, експорт, витрати, ефективність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Логістика сільськогосподарської продукції є критично важливою складовою агропромислового комплексу (АПК), що забезпечує доставку продукції від виробника до споживача. В умовах воєнного часу цей процес стикається з унікальними викликами, що вимагають оперативної адаптації та зміни підходів. Воєнні дії суттєво впливають на всі аспекти логістичного ланцюга, включаючи транспорт, зберігання, переробку та експорт продукції. Незважаючи на складні обставини, агропромисловий комплекс залишається одним із ключових секторів української економіки. Для забезпечення безперебійного постачання продукції необхідно інвестувати в інфраструктуру, впроваджувати нові технології та підтримувати міжнародне співробітництво. Тільки таким чином можна мінімізувати негативний вплив війни на логістичні процеси та забезпечити стабільність аграрного сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значна кількість науковців присвятили свої праці вирішенню проблеми ефективності логістичної діяльності. Дослідники А. С. Полянська, В. Б. Мартинець, О. В. Кабан обґрунтували необхідність дослідження логістичних ланцюгів постачання в умовах війни в Україні, що спричинило кризові явища для підприємств [12]. Учені І. В. Волохова, В. А. Волохов, О. М. Лук'янова сформуvalи комплекс заходів для підвищення ефективності логістичної діяльності [2]. Дослідниками Н. В. Булеца та іншими сформовано напрями підвищення логістичного забезпечення міжнародної торгівлі та логістики зернових перевезень [15]. Незважаючи на значну кількість досліджень щодо зазначеної проблематики, наразі виникає необхідність щодо аналізу ефективності логістичних процесів, визначення проблем логістичної галузі та вживання заходів задля покращення показників.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті аналіз сучасного стану логістичної ефективності країни, визначення місця України в рейтингах ефективності логістики, виявлення чинників впливу на ефективність здійснення логістичної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб сформувати ефективну систему управління

необхідно ідентифікувати її об'єкт, яким наразі виступає логістичний процес. Прийнято розуміти термін логістичний процес як «взаємообумовлений, цілеспрямований рух сукупності потоків ресурсів та їх трансформування під час задоволення платоспроможного попиту на готовий продукт» (послугу) [9]. Тобто йдеться про всі види ресурсів (матеріальні, інформаційні, фінансові тощо). Логістичний процес підприємства також повинен охоплювати логістичні операції, логістичні функції» [9], до яких відносять планування логістичних процесів, їх організацію, стимулювання, контроль та регулювання логістики.

Зосереджуючись на плануванні (прогнозуванні), коригуванні логістичних процесів (враховуючи ризиковість), регулюванні управління запасами, аналізуючи варіанти постачання, обираючи сухопутні шляхи як пріоритетні, формуванні критичних обсягів ресурсів, об'єктивно оцінювати обсяги продукції, що можливо продати, формуючи страхові запаси – завдяки цим процесам можливе оптимізування логістичних процесів за умов війни [19].

Роль транспорту в логістиці є ключовою, адже рух матеріальних потоків без транспортування неможливий. Значна частина логістичних витрат припадає на транспортування. Транспорт виявляє вплив на економіку регіонів країни, на розвиток сільських територій, де здійснюється виробництво сільськогосподарської продукції, її зберігання, переробка і маркетингова діяльність [13].

Одним із найбільш вагомим наслідків війни для логістики є руйнування транспортної інфраструктури. Залізничі, автомобільні дороги, мости та порти зазнають значних пошкоджень, що суттєво обмежує можливості транспортування продукції. У деяких регіонах виникають складнощі з доступом до ключових ринків збуту, що впливає на економічну стійкість сільськогосподарських підприємств. До основних характеристик транспортно-логістичної системи сільськогосподарських підприємств можна віднести: 1. Сезонність перевезень. 2. Різноманітність видів транспорту. 3. Особливості перевезення сільськогосподарської продукції. 4. Інфраструктурні виклики. 5. Логістичні витрати. 6. Використання технологій. 7. Експортно-орієнтована логістика.

Логістика відіграє ключову роль в експортних операціях, і саме через ефективне управління логістичними процесами підприємства можуть досягти

переваг у зовнішньоекономічній діяльності. Громадською організацією «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» [17] проведено опитування керівників 524 підприємств «Український бізнес під час війни» (лютий 2023 р.), за результатами якого виявлено, що 59% респондентів вказали про зміни їх виробничих або управлінських процесів і логістичної діяльності, що обумовлено доцільністю адаптації бізнесу до умов військового стану.

Сьогодні українські логістичні компанії поступово оговтуються після різкого падіння обсягів перевезень у перші місяці повномасштабного вторгнення. Про це свідчить позитивна динаміка обсягів вантажних перевезень за останні два роки. За даними Держстату, у березні-грудні 2023 року всіма видами транспорту перевезено 282,4 млн тонн вантажів, тоді як за аналогічний період 2022 року лише 231,1 млн тонн. Таким чином маємо 22% загального зростання. Звичайно, обсяги перевезень залишилися значно нижчими від довоєнного рівня, але позитивна динаміка показників зберігалася [4].

Завдяки сприятливим погоднім умовам у 2023 році аграрії змогли побити рекорди врожайності. Рівень врожайності зернових збільшився до 54,7 ц/га – цей показник побив попередній рекорд 2021 року, коли врожайність становила 53,6 ц/га. Хороша врожайність інших культур дозволила зібрати високі врожаї, незважаючи на втрату для сільського господарства значної частини територій, які або знаходяться під окупацією, або є небезпечними для роботи. Високі врожаї також несуть певні виклики – важливим є збереження логістичних можливостей для експорту продовольства. Наприкінці 2023 року морський експорт зернових та олійних через Український морський коридор вийшов на пікові показники Зернової угоди. Важливо зберегти ці можливості у 2024 році, а також добитися зняття Польщею блокади західного кордону України [5].

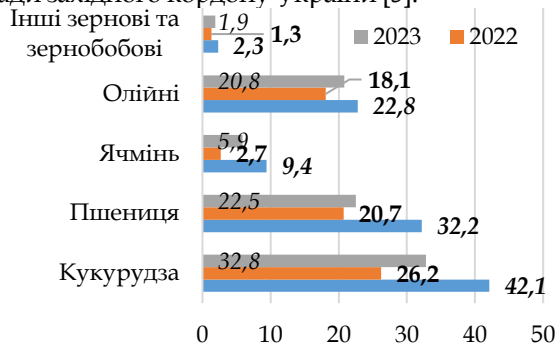

Рис. 1. Врожай зернових, зернобобових та олійних, млн тон. Джерело: [4].

У квітні Україні вдалося експортувати 5,3 млн т продукції АПК, що на 31% менше від аналогічного показника попереднього місяця. Прикордонна з ЄС вітчизняна інфраструктура перевантажена. Спостерігається брак потужностей для зберігання зерна та олії, а також контейнерних терміналів [11]. Загальна структура агроекспорту становила: зернові культури – 3,9 млн т, що на 31% менше від показника березня (кукурудза – 59%, пшениця – 36%, ячмінь – 5%); олійні культури – 216,6 тис. т, це на 68% менше, ніж у березні (соя – 77%, насіння соняшнику – 18% та ріпаку – 4%); рослинні олії – 564,2 тис. т, що на 1% більше (соняшникова олія – 96%, соєва – 4%); макухи після вилучення

рослинних олій – 262,5 тис. т, що зменшилося на 42% (соняшникова – 89%, соєва – 11%) [8].

Частка аграрної та харчової продукції в загальній структурі експорту України зросла на 13% за 2021–2022 рр. (зі 44% у 2021 р. до 57% у 2022 р.), а за результатами п'яти місяців 2023 року (у грошовому вимірі) – до 62%.

За даними української митниці, у 2022 р. було експортовано агропродовольчої продукції (групи 1–24 УКТЗЕД) на суму \$23,4 млрд, що на 16% менше, ніж 2021 року (\$27,7 млрд у 2021-му). За п'ять місяців 2023 р. Україна експортувала агропродовольчої продукції на 18% менше, ніж за аналогічний період 2022 року. Загалом ця сума становила 10,1 млрд дол. Водночас майже 90% експорту агро- та харчової продукції припадає саме на продукцію агропромислового комплексу (групи 1–15 УКТЗЕД), зокрема зернові та олійні культури [16].

Однією з причин скорочення українського експорту називають кардинальне порушення логістики, передусім морської, внаслідок чого Україна втрачала щомісяця 1,5 млрд доларів. На морські перевезення у 2021 році припадало 62% від загальної вартості товарів (у доларовому еквіваленті), що експортувалися з України, тоді як на автомобільні – 23%, а залізничні – 12%. В підсумку, найбільші втрати поніс аграрний експорт (зокрема зернових), обсяги якого знизилися до серпня 2022 року у 25 разів, а олії – у 13 разів.

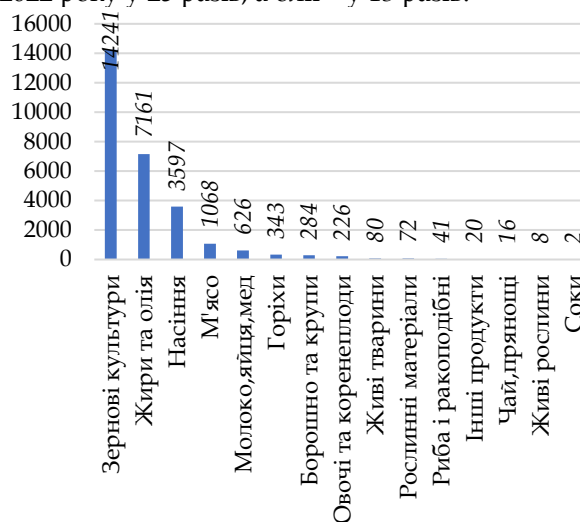

Рис. 2. Товарна структура експорту аграрної продукції у 2022–2023 роках, млн доларів.

Джерело: [16]

В Україні немає достатніх обсягів зерносковищ та переробних підприємств, тому залишки базових сільськогосподарських культур вкрай необхідно продавати за кордон. Через загрозу псування зерна, зернових та олійних культур виникає ризик втрати частини експортної бази (і валютної виручки), хоча Державна продовольчо-зернова корпорація продовжила дію пільгового періоду на їх зберігання. За цих умов основою стабілізації національної економіки є активізація зусиль держави у напрямку відновлення логістики, зокрема за підтримки європейських партнерів і ООН [6].

У 2024 році позитивний «вантажний» тренд продовжився. Про це яскраво свідчать показники основного сегменту вантажних перевезень – залізниця, на яку традиційно припадає близько половини загального обсягу вантажних перевезень в

Україні. За даними АТ «Укрзалізниця», за перші п'ять місяців поточного року залізничні вантажоперевезення зросли на 30% порівняно з попереднім роком. Це значне зростання зумовлене передусім обслуговуванням потреб експортерів. Зростання становить до 57%. У січні-травні 2024 року залізницею перевезено 75,4 млн тонн вантажів, з них 38 млн тонн – на експорт. Залізниця перевозить вже дві третини довоєнного рівня вантажів [3].

Важливим макроекономічним показником, який використовується для аналізу економічних трендів та прогнозування розвитку економіки, є індекс вантажоперевезень (рис. 3).

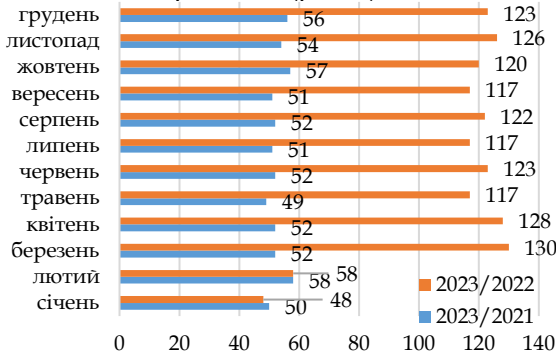

Рис. 3. Індекс вантажоперевезень в Україні у 2023 році*, %. Джерело: [4]

Індикатором оцінювання стану вітчизняної логістичної системи виступає інтегрований показник логістичного розвитку – індекс ефективності логістики (Logistics performance index (LPI), який розроблений і публікується Світовим банком, служить інструментом для аналізу ключових аспектів логістики в глобальному контексті. Він створений, щоб допомогти країнам ідентифікувати слабкі місця, розробити шляхи поліпшення логістичної системи [7]. Індикатор розраховується раз на 2 роки, де «5» – найвище значення, а «1» – найнижче [20] (рис. 4)

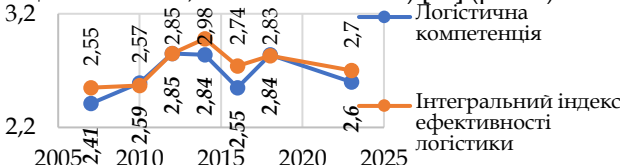

Рис. 4. Динаміка індексу ефективності логістики України та його складової (логістична компетенція) 2007–2023 рр. Джерело: [20]

Як бачимо з рис. 4, наразі спостерігається істотне погіршення зазначеного показника для нашої країни. Саме тому виникає необхідність щодо аналізу логістичних процесів, визначення проблем логістичної галузі та вживання заходів задля покращення показників. До основних проблем логістики в Україні у 2024 році можна віднести такі – Інфраструктурні руйнування, нестабільність постачань, недостатня кількість ресурсів, мінування територій, переміщення виробничих

потужностей, високі логістичні витрати, розриви в міжнародних ланцюгах постачань [14]. Під час проведеного експертами Асоціації «Аграрних перевізників України» аналізу, виявилось що в кризовий період великі сільськогосподарські виробники зіткнулися з проблемами, які стали типовими для досліджуваних сільськогосподарських регіонів України [10]: дефіцит автомобільного і залізничного транспорту в пікові періоди сільськогосподарських робіт; неякісне та несвочасне надання послуг перевізниками; несвочасність доставки продукції; коливання транспортних тарифів; зриви подачі автотранспорту в узгоджені дати під завантаження; непрогнозовані ризики, пов'язані з кліматом тощо.

Сьогодні саме великі товарні сільськогосподарські підприємства мають доступ до логістичних каналів розподілу виробленої продукції, на відміну від дрібних товаровиробників, однією з причин цього є відсутність в останніх складських приміщень. Як зазначається в роботі [1], в аграрному секторі головною метою системного підходу логістики складування є організація ефективної системи складування задля раціонального управління вантажем та забезпечення його оптимального розміщення на складі, що також зумовлює додаткові витрати.

Через це малим і дрібним товаровиробникам необхідно створювати чи орендувати склади, що можливо на умовах кооперації, оскільки одноосібно фінансово вони не спроможні сплачувати орендну плату. На наявність низки перспективних напрямів діяльності сільськогосподарських підприємств регіонів України вказує потреба в інтеграції підприємств аграрного сектору на засадах логістичного підходу на основі аналізу. При впровадженні цих напрямів застосування логістичного підходу за умови його адаптації до особливостей сільськогосподарської галузі є досить перспективним.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Логістика сільськогосподарської продукції в умовах воєнного часу стикається з численними викликами, що вимагають швидкої адаптації та пошуку нових рішень. Негативним наслідком воєнних дій є порушення логістичних маршрутів експорту продукції, що негативно вплинуло на отриманий дохід та ефективність діяльності підприємств АПК загалом. Це призвело до значних економічних втрат для агропромислового комплексу та національної економіки України. Незважаючи на це, підприємства продовжують шукати шляхи для адаптації до нових умов, включаючи розвиток альтернативних маршрутів, впровадження інноваційних технологій і тісну співпрацю з міжнародними партнерами. Відновлення і модернізація логістичної інфраструктури, а також ефективне управління ризиками є ключовими для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності України на глобальному ринку.

Література.

1. **Величко О.П.** Логістика в системі менеджменту підприємств аграрного сектору економіки: монографія. Дніпропетровськ: Акцепт П.П., 2015. 525 с.
2. **Волохова І.В., Волохов В.А., Лук'янова О.М.** Фактори впливу на логістичне забезпечення України в умовах війни. *Вісник економіки транспорту і промисловості. (Економіка та управління національним господарством).* 2022. № 80. С. 106–111.
3. Логістика в Україні: зміна фокуса та перспективи відновлення. URL: https://propertytimes.com.ua/industrialnaya_nedvizhmost/logistika_v_ukrayini_zmina_fokusa_ta_perspektivi_vidnovlennya.
4. Державна служба статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. **Самойлюк М., Левченко Є.** Економіка України у 2023 році: головне. 2024. URL: <https://ces.org.ua/ukrainian-economy-in-2023-tracker-overview/>.

6. Ініціатива для відновлення економіки, розвитку підприємництва та експорту України. URL: <https://business.dia.gov.ua/economic-recovery>.
7. **Калюжна Н.Г., Шеремет А.С.** Логістична система України: актуальні проблеми та пріоритети відновлення. *Бізнес Інформ*. 2022. № 4. С. 90–96.
8. **Кириченко А.** Аграрний експорт з України обвалився: експерти розповіли, що завдало найбільшої шкоди. 2023. URL: <https://www.unian.ua/economics/other/agrarni-novini-agrarniy-eksport-z-ukrajini-2023-obvalivsya-eksperti-12243429.html>.
9. **Короленко Н.В.** Управління якістю логістичних процесів на підприємствах: інтегральна парадигма. *Ефективна економіка*. 2023. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_11_49.
10. **Нещипоренко К.В.** Проблеми розвитку транспортної логістики сільськогосподарських товаровиробників. *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Ек. науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2013. Випуск 10(37). Ч. 4. С. 40–46.
11. По дорозі: українська транспортно-логістична галузь проходить шлях від ступору на початку війни до інтеграції у євромережі. *delo.ua*. 2023. URL: <https://delo.ua/transport/po-dorozi-ukrayinska-transportnologisticna-galuz-proxodit-slyax-vid-stuporu-na-pocatku-viini-dointegraciyi-u-jevromerezi-411142/>.
12. **Полянська А. С., Мартинець В. Б., Кабан О. В.** Оптимізація ланцюга постачання на підприємстві в умовах кризових явищ. *Актуальні проблеми розвитку економіки*. 2022. Том 2. № 18. С. 112–127.
13. **Смирнов І.Г.** Інтегрована логістика АПК та її транспортна складова: суспільно-географічний та екологічний вимір. *Економіка та соціальна географія*. 2011. Випуск 62. С. 191–202.
14. Стан логістики в Україні у 2024 році: нові виклики та можливості. 2024. URL: <http://surl.li/qgsyzp>.
15. **Булеца Н.В., Герзанич В.М., Савко І.І., Савко Я.І.** Сучасний стан та шляхи підвищення ефективності логістики зернових перевезень. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2023. Випуск 1 (61). С. 15–18.
16. Терещук А. Топ-10 країн-імпортерів української аграрної продукції під час війни. 2023. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/top10-krayinimporteriv-ukrayinskoji-agrarnoyi-produkciyi-pid-chas-viyni.html>.
17. **Кузяків О., Ангел Є., Гулік А., Федець І.** Український бізнес під час війни: щомісячне опитування підприємств. Київ: ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», 2023. 53 с.
18. Informall Business Group. URL: <https://www.informall.biz/#:~:text=Informall%20Business%20Group%20is%20a,transportation%20industry%20and%20corporate%20management>.
19. **Kharchenko M., Yudenko E., Chernikhova O.** Development of multimodal and intermodal technologies in the system of the logistic infrastructure of Ukraine. *Intellect XXI*. 2020. No. 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2020-4.10>.
20. World Bank. URL: <https://lpi.worldbank.org/international/global>.

References.

1. **Velychko, O.P.** (2015). *Lohistyka v systemi menedzhmentu pidpriemstv ahrarnoho sektoru ekonomiky*. [Logistics in the management system of enterprises in the agrarian sector of the economy]. Aktsept P.P. Dnipropetrovs'k. Ukraine.
2. **Volokhova, I.V., Volokhov, V.A., Luk'ianova, O.M.** (2022). «Factors influencing the logistical support of Ukraine in war conditions». *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. (Ekonomika ta upravlinnia natsional'nykh hospodarstv)*. № 80. pp. 106–111.
3. Lohistyka v Ukraini: zmina fokusa ta perspektivy vidnovlennia. (2024). [Logistics in Ukraine: change of focus and prospects for recovery]. Available at: https://propertytimes.com.ua/industrialnaya_nedvizhemost/logistika_v_ukrayini_zmina_fokusa_ta_perspektivi_vidnovlennya.
4. Derzhavna sluzhba statystyky. [State Statistics Service]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. **Samojliuk, M., Levchenko, Ye.** *Ekonomika Ukrainy u 2023 rotsi: holovne.* (2024). [Economy of Ukraine in 2023: the main thing]. Available at: <https://ces.org.ua/ukrainian-economy-in-2023-tracker-overview/>.
6. Initsiatyva dlia vidnovlennia ekonomiky, rozvytku pidpriemnytstva ta eksportu Ukrainy. [Initiative to restore the economy, develop entrepreneurship and exports of Ukraine]. Available at: <https://business.dia.gov.ua/economic-recovery>.
7. **Kaliuzhna, N.H., Sheremet A.S.** (2022). «Logistics system of Ukraine: current problems and priorities of recovery». *Biznes Inform*. № 4. pp. 90–96.
8. **Kyrychenko, A.** Agricultural exports from Ukraine collapsed: experts told what caused the most damage. (2023). Available at: <https://www.unian.ua/economics/other/agrarni-novini-agrarniy-eksport-z-ukrajini-2023-obvalivsya-eksperti-12243429.html>.
9. **Korolenko, N.V.** (2023). «Quality management of logistics processes at enterprises: an integral paradigm». *Efektivna ekonomika*. № 11. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_11_49.
10. **Nechyporenko, K.V.** (2013). «Problems of development of transport logistics of agricultural producers». *Zbirnyk naukovykh prats' Luts'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky. Seriya «Oblik i finansy»*. Issue 10(37). Part 4. pp. 40–46.
11. Po dorozhi: ukrains'ka transportno-lohistychna haluz' prokhodyt' shliakh vid stuporu na pochatku viiny do intehtratsii u ievromerezi. (2023). [On the way: the Ukrainian transport and logistics industry is moving from a stupor at the beginning of the war to integration into the European network]. *delo.ua*. Available at: <https://delo.ua/transport/po-dorozi-ukrayinska-transportnologisticna-galuz-proxodit-slyax-vid-stuporu-na-pocatku-viini-dointegraciyi-u-jevromerezi-411142/>.
12. **Polians'ka, A. S., Martynets', V. B., Kaban, O. V.** (2022) «Optimization of the supply chain at the enterprise in the conditions of crisis phenomena». *Aktual'ni problemy rozvytku ekonomii*. Vol. 2. № 18. pp. 112–127.
13. **Smyrnov, I.H.** (2011). «Integrated logistics of the agricultural industry and its transport component: socio-geographical and ecological dimensions». *Ekonomika ta sotsial'na heohrafiia*. Issue 62. pp. 191–202.
14. Stan lohistyky v Ukraini u 2024 rotsi: novi vyklyky ta mozhyvosti. (2024). [The state of logistics in Ukraine in 2024: new challenges and opportunities]. Available at: <http://surl.li/qgsyzp>.
15. **Buletsa, N.V., Herzanyich, V.M., Savko, I.I., Savko, Ya.I.** (2023). «The current state and ways to improve the efficiency of grain transportation logistics». *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya Ekonomika*. Issue 1 (61). pp. 15–18.
16. **Tereschuk, A.** Top-10 krain-importeriv ukrains'koi ahrarnoi produktsii pid chas viiny. (2023). [Top-10 importer countries of Ukrainian agricultural products during the war]. Available at: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/top10-krayinimporteriv-ukrayinskoji-agrarnoyi-produkciyi-pid-chas-viyni.html>.
17. **Kuziakiv, O., Anhel, Ye., Hulik, A., Fedets', I.** (2023). *Ukrains'kyj biznes pid chas viiny: schomisiachne opytuvannia pidpriemstv*. [Ukrainian business during the war: a monthly survey of enterprises]. HO «Instytut ekonomichnykh doslidzhen' ta politychnykh konsul'tatsij». Kyiv. Ukraine.
18. Informall Business Group. Available at: <https://www.informall.biz/#:~:text=Informall%20Business%20Group%20is%20a,transportation%20industry%20and%20corporate%20management>.
19. **Kharchenko, M., Yudenko, E., Chernikhova, O.** (2020). «Development of multimodal and intermodal technologies in the system of the logistic infrastructure of Ukraine». *Intellect XXI*. No. 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2020-4.10>.
20. World Bank. Available at: <https://lpi.worldbank.org/international/global>.

Abstract.

Ryzhova V. Analysis of the current state of logistics efficiency in Ukraine.

Agro-industrial complex (APK) belongs to the system-forming, strategically important industries. It ensures the country's food security, makes a significant contribution to ensuring employment of the population, preserving socio-economic stability, and increasing export potential. In recent years, the development of the domestic agricultural industry has had positive dynamics. However, the industry faced many problems related to hostilities: destruction of infrastructure, congestion of alternative routes, difficulties with exports, etc. Military operations significantly affect all aspects of the logistics chain, including transport, storage, processing and export of products. It is noted that the domestic agro-industrial complex not only meets the domestic needs of the country, but also exports agricultural products abroad. Logistics plays a key role in export operations, and it is through effective management of logistics processes that companies can achieve better results in foreign economic activity. The hostilities greatly complicate export logistics by blocking seaports and disrupting rail routes, posing a threat to the country's economic stability and food security in many countries. Although the volume of transportation remained significantly lower than the pre-war level, the positive dynamics of the indicators is maintained. The commodity structure of the export of agricultural products and indicators of the freight transportation index were analyzed. The value of the logistics efficiency index was considered and it was noted that there is a significant deterioration of the specified indicator for the country, which is why there is a need to analyze logistics processes, identify problems in the logistics industry and take measures to improve indicators. The main problems of logistics, which create serious challenges for business and the country's economy, are highlighted. It was noted that the logistics of agricultural products in wartime conditions faces numerous challenges that require rapid adaptation and the search for new solutions. Restoration of logistics infrastructure is one of the key directions for ensuring Ukraine's competitiveness on the global market.

Keywords: logistics, agricultural products, export, costs, efficiency.

Стаття надійшла до редакції 28.05.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Рижова В.Ю. Аналіз сучасного стану логістичної ефективності України. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 4. С. 81-85.

Ryzhova V. Analysis of the current state of logistics efficiency in Ukraine. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 4, pp. 81-85.

УДК: 338.43; JEL classification: Q12
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-4-16>

ВЛАСЕНКО Тетяна Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, <https://orcid.org/0000-0002-9515-2423>

ПОТИШНЯК Олена Миколаївна, доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник лабораторії економіки та маркетингу інновацій, Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України, <https://orcid.org/0000-0002-0107-2917>

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ВИРОБНИЦТВА РЕГІОНІВ

Власенко Т. А., Потішняк О. М. Механізми забезпечення конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіонів.

У статті проведено дослідження ключових засад забезпечення конкурентоспроможності молокопереробного виробництва України у контексті європейських трендів. Визначені основні структурні зрушення, які мали місце у процесах розвитку молокопереробної галузі України за останні роки. Проаналізовано окремі фактори досягнення конкурентних переваг молокопродуктових компаній на ринку. У контексті конкурентоспроможності здійснено кластерний аналіз регіонів України за рівнем самозабезпеченості молокопродуктами та продовольчої безпеки населення за певними видами продуктів харчування. За результатами виявлено групи областей, які мають критичний рівень споживання молокопродуктів та у яких заходи забезпечення конкурентоспроможності молокопродуктового виробництва мають виняткове значення. Запропоновано сукупність механізмів забезпечення конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіонів. Визначено набір інструментів таких механізмів, які сприятимуть здобуттю конкурентних переваг молокопродуктових компаній з урахуванням умов сталого розвитку.

Ключові слова: молокопродукти, конкурентоспроможність, ринок молока, механізми, управління, продовольча безпека, регіони, сталий розвиток.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зростання чисельності населення та світові тренди здорового харчування формують реальні перспективи та необхідність нарощування обсягу попиту на ринку молока та молокопродуктів. Молоко – основний та незамінний продукт харчування, споживання якого у світі істотно збільшується за останні роки. Україна має потужний ресурсно-виробничий потенціал молокопродуктової галузі та перспективи виходу на європейський ринок продовольства. Водночас ринок молока та молокопродуктів є волатильним за цінними факторами, чутливим до якісних характеристик продукції та висококонкурентним. Досягнення успіху на ринку і утримання конкурентних позицій молочними компаніями потребує постійного пошуку і впровадження механізмів, спроможних забезпечити адекватне реагування систем управління на ринкові виклики. Значно ускладняється це завдання за умов переходу національної економіки на принципи і засади сталого розвитку, які поряд із перевагами несуть ризики, врахування яких є необхідним для

забезпечення стратегічної конкурентоспроможності вітчизняної молокопродуктової галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання розвитку та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного молокопродуктового сектору завжди привертало увагу великої кількості відомих учених-аграрників, що зумовило формування міцного наукового-методологічного базису розв'язання проблеми підвищення ефективності його функціонування. Значний внесок вирішення означеного питання зробили Бойко В.І., Джеджула В.В., І.О., Ібатулін М. І., Козак О.А., Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Мармуль Л.О., Мостенська Т.Л., Пархомець М.К., Полєся В.М., Проскура В.Ф., Саблук П.Т., Свиноус І.В., Ходаківський Є.І., Цвігун А. Т., Шкільов О. В. та інші.

Концепція конкурентоспроможності у науковій теорії і методології є однією з найбільш складних та дискусійних. На сьогодні немає єдиного тлумачення змісту цієї категорії. Її можна розуміти як здатність організації чи виробничої системи виживати та розширюватися стійким чином